

Ärende: Hotet om att upplösa det svenska serviceområdet

Ärade stadsdirektör Pekka Timonen,

Svenska Finlands folkting tar i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag (lag om Svenska Finlands folkting, 1331/2003) ställning till frågor av betydelse för den svenskspråkiga befolkningens rättigheter. Folktinget har kontaktats från flera håll gällande den planerade omorganiseringen av undervisningsförvaltningen i Vanda stad. Enligt de uppgifter Folktinget fått planeras en omorganisering med uppenbara negativa konsekvenser för den svenska undervisningsförvaltningen samt den svenska servicen inom fostran och lärande i Vanda.

Enligt uppgift finns det planer på att slå ihop den svenska och finska undervisningsförvaltningen, liksom den svenska och finska småbarnspedagogiken. Därtill föreslås att det svenska serviceområdets direktörstjänst samt utvecklingschefens tjänst dras in. Det svenska serviceområdet ska enligt förslaget splittras så att den svenskspråkiga småbarnspedagogiken förs samman med den finskspråkiga småbarnspedagogiken, den svenska grundläggande undervisningen förs under den finska grundläggande undervisningen och det svenska gymnasiet (andra stadiet) under den finska andra stadiets utbildning. Därtill föreslås att den svenska koordinators tjänst förs över till en finsk enhet. Enligt uppgift har ingen språkkonsekvensutredning om hur omorganiseringen påverkar de språkliga rättigheterna och den svenskspråkiga servicen i Vanda genomförts. Den svenska utbildningsverksamheten omfattar ca 200 personer sammanlagt.

I Vanda hade 2,1% av befolkningen, dvs 5384 personer, svenska som modersmål år 2024. Vandasvenskarna är ungefär lika många som de svenskspråkiga i starkt tvåspråkiga kommuner så som Sibbo, Kyrslätt, Lovisa och Karleby. Vandasvenskarnas utmaning är att språkgruppens proportionella andel av befolkningen är liten och har minskat snabbt under de senaste decennierna. År 2024 fanns det 926 svenskregistrerade barn i åldern 0–14 år. Återväxten till den svenskspråkiga småbarnspedagogiken och skolan är följaktligen god.

Enligt Folktingets erfarenhet är stabila strukturer i en tvåspråkig kommun den bästa garantin för att kommunen ska kunna tillgodose invånarnas språkliga rättigheter likvärdigt, när den svenskspråkiga minoritetens andel är liten.

I Vanda möjliggör det svenska serviceområdet en effektiv och strukturerad svensk enhet. Det svenskspråkiga serviceområdet har en kontinuerlig insyn i den svenskspråkiga utbildningsstigen, från småbarnspedagogiken till andra stadiets utbildning. Genom att samla hela den svenskspråkiga utbildningsplaneringen inom samma arbetsgemenskap, kan man på bästa sätt säkerställa informationsgången över de olika stadierna. Även i Helsingfors och Esbo är förvaltningen för den svenskspråkiga utbildningsstigen uppdelad på språklig grund. Det ger

förutsättningar att planera och utveckla den svenskspråkiga utbildningen med beaktande av dess särskilda behov.

Folktinget anser att en splittring av en fungerande svensk utbildningsförvaltning i Vanda får negativa följder för den svenskspråkiga befolkningens kulturella och språkliga rättigheter. Från att ha en svenskspråkig enhet där hela den svenska bildningsstigen har planerats koordinerat, underställs den svenskspråkiga verksamheten i så fall den finskspråkiga skolförvaltningen.

Folktinget hänvisar till att en språkligt indelad undervisningsförvaltning ingår i kommunallagen (410/2015) för att en tvåspråkig kommun ska kunna garantera en enhetlig lärtig på svenska respektive finska på alla nivåer. En sådan struktur stöder möjligheterna att beakta båda språkgruppernas behov och planera utbildningen på ett sammanhängande och enhetligt sätt.

Lagen om den grundläggande undervisningen (628/1998) stadgar att undervisningsspråket är finska eller svenska. Eleven har rätt att erhålla sin undervisning på sitt eget språk om hen hör till den finsk- eller svenskspråkiga befolkningen.

Detta förutsätter att också tjänsteinnehavarna inom bildningsorganisationen har kunskaper i svenska och finska i enlighet med de språkkunskapsvillkor som förutsätts i lagstiftning eller i kommunens förvaltningsstadga.

Den aktuella omorganiseringen, som innebär att den självständiga svenska undervisningsförvaltningen dras in, har lett till en stor oro bland den svenskspråkiga personalen i Vanda. En egen svensk direktör som lett förvaltningen av småbarnspedagogiken och undervisningen på alla skolenivåer samt en utvecklingschef har ingett trygghet hos de svenskspråkiga anställda inom alla utbildningsstadier.

Folktinget påminner om att en omorganisering inte får leda till att svenskspråkigas språkliga rättigheter försvagas. En tvåspråkig stad bör garantera en svenskspråkig utbildningsstig. Enligt språklagen (423/2003) ska servicen ordnas på båda nationalspråken.

Myndighetsbeslut ska alltid ges på det egna språket. Även förvaltning, beslutsfattande och handläggning av ärenden som gäller småbarnspedagogik och utbildning måste ordnas så att de språkliga rättigheterna tillgodoses. Handläggningsspråket följer språklagens bestämmelser.

Folktinget framhåller att en omorganisering, som leder till en splittring och därmed försvagning av bildningsorganisationens språkliga beredskap, inte kan motiveras med ekonomiska synpunkter eller administrativ ändamålsenlighet.

Folktinget har erfarit att indragningen av den svenska direktörstjänsten för det svenska serviceområdet samt utvecklingschefens tjänst är åtgärder som planeras av ekonomiska inbesparingsskäl. Folktinget ser dessa sparåtgärder som synnerligen negativa med tanke på upprätthållandet av en enhetlig svenskspråkig lärtig i Vanda. Åtgärderna rimmar därtill illa med tanke på Vanda stads tvåspråkighetsplan, som utarbetas för närvarande.

Enligt språkkunskapslagen har varje myndighet skyldighet att se till att de anställda har tillräckliga språkkunskaper för att kunna sköta myndighetens uppgifter på det sätt som språklagen och andra lagar förutsätter (424/2003). Endast den som också i fråga om språkkunskaperna har tillräckliga förutsättningar att sköta tjänsteuppgifterna på behörigt sätt kan utnämnas till en tjänst.

Ifall den svenska direktörstjänsten dras in bör Vanda införa formella nivåkrav på kunskaper i svenska för de ledande tjänsterna i alla de finskspråkiga enheterna till vilka den svenskspråkiga verksamheten sammanslås, eftersom en finskspråkig enhet i det fallet innehar det övergripande ansvaret för både de finska och de svenska skolorna och därmed också den finska och den svenska utbildningen. För närvarande krävs endast nöjaktiga kunskaper i svenska av dessa tjänsteinnehavare inom den finskspråkiga bildningssektorn, vilket inte kan anses vara tillräckligt med tanke på att båda språkgrupperna ska behandlas likvärdigt.

Folktinget hänvisar till ställningstagandena i denna skrivelse och ber Vanda stad att inte lägga ned eller splittra det svenska serviceområdet samt att inte dra in direktörstjänsten för det svenska serviceområdet och tjänsten för den svenska utvecklingschefen. Folktinget anser att det finns en uppenbar risk för att Vanda stads tvåspråkighet försvagas framöver om en fungerande svensk struktur splittras till följd av en omorganisering.

Helsingfors den 14 oktober 2026

Christina Gestrin

folktingssekreterare

